

GURBETÇİ ŞÂİR HALİL GÜLEL'İN ŞİİRLERİNİN TEMATİK YAPISI ÜZERİNE

Vedat YEŞİLÇİÇEK*

ÖZET

Halil Gülel, bugün Almanya'da nüfusu 2.5 milyona yaklaşan Türk işçi topluluğunun duygularını, yalnızlığını ve yaşadığı sıkıntıları şiirle, nesirle anlatmaya çalışmıştır.

Genellikle 11'li, zaman zaman 8'li hece ölçüsü ile kaleme aldığı şiirlerinde, Türklerin Almanya'da yaşadığı sıkıntı, gurbet kaygısı, yalnızlık, çekilen geçim sıkıntısı ve vatan hasretini anlatmaktadır.

Türk edebiyatının yayıldığı geniş sahaya, bu yüzyılda Almanya'da yaşayan Türklerin edebiyatı da eklenmiş, Halil Gülel de bu edebiyatın bir parçası olarak bu coğrafyada edebi ürünler vermiştir.

Anahtar Kelimeler: Vatan sevgisi, gurbet, işçi, millet, sahipsizlik.

ABSTRACT

Halil Gülel has tried to express the feelings, loneliness and the distresses of the 2.5 million Turkish workers who live in Germany today.

Usually he tells the difficulties, the homesickness for the homeland, lonelennes, and the bad straits of the Turks in his poems he wrote, with the 8 syllabic meter.

The literature of the Turkish people living in Germany was added to the wide area of the Turkish literature and also Halil Gülel takes a part of the literature in this geographhy.

Key Words: Patriotism, homesickness, workers, nation, lack of protector.

Türk edebiyatı, coğrafî açıdan çok geniş bir sahaya yayılmıştır. Bu geniş saha, edebiyat ve dil ile ilgili bütün çalışmalarda, çabuk ve etkin sonuçlar alınmasını olumsuz bir şekilde etkilemektedir. Ortak dil, ortak alfabe, bütün Türk dünyasını kucaklayacak bir edebiyat tarihi çalışması...vb. gibi bugün her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğumuz bilimsel faaliyetler, bu nedene bağlı olarak gecikmektedir. Edebiyat bilimiyle meşgul olan çevrelerin dışındaki yaygın kanaatin, Türk edebiyatının mîsâk-ı milli

*Öğr.Gör., A.K.Ü Uşak Eğitim Fakültesi

sınırlarıyla mahdut olduğu görüşü ise, halledilmeyi bekleyen önemli bir başka mesele olarak karşımıza çıkmaktadır.

1990'lı yılların başında büyük bir gurur ve özlemle kucaklaştığımız Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını ilanı çerçevesinde soydaş milletlerle sürdürülen kültürel alış veriş hız kazanmış, bu çerçevede dil birliğinden başlayarak edebî sahadaki faaliyetler, karşılıklı olarak bilimsel bir aşama kazanmış, bugün itibarıyla de sevindirici bir seviyeye yükselmiştir. Türk edebiyatının Bulgaristan'dan başlayarak Balkanların geniş bir bölgesinde yüzyıllardır varlığını sürdürmektedir. Buralarda sürdürülen edebî faaliyetler ve yayımlanan eserler gün geçtikçe etkinliğini ve sayısını arttırmaktadır.

Bu sahada, ilim adamlarının kısıtlı da olsa araştırmalar yaptığını neşriyatlarından takip ediyoruz. Bu bölgedeki Türk varlığının birikimlerini Anadolu Türklüğü bu yolla yüreğinde ve fikirlerinde devamlı yaşatmaktadır.

Bu yazının maksadı, aslında bilinen ancak belki de beklenen ölçüde değerlendirilemeyen, Almanya'da yaşayan soydaşlarımızın, orada vücuda getirdikleri ve her şeyiyle bize ait olan edebiyata, şâir Halil Gülel vasıtasıyla dikkat çekmektedir.

Halil Gülel, "Bosna'da Bir Gülüm Vardır"¹ adlı şiir kitabında hayatı ve neşriyatı hakkında şu bilgileri vermektedir.

"1955 Denizli'nin Çal ilçesi Yukarıseyit köyünde doğdu. İki yaşında iken çocuk felci hastalığına yakalandı. Çeşitli yıllarda dört defa ameliyat oldu. İlkokulu köyünde, ortaokulu Çal'da bitirdi. 1974'te Denizli Lisesi'ni bitirip aynı yıl Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nin Yüksek Resim Bölümünün açmış olduğu sınavları kazanarak, eğitime başladı. Bu akademiden 1980-82 yılları arasında Düsseldorf Kunt Akademisi'nde "Meisterschüler" olarak öğrenim gördü.

1980 yılından bu yana Düsseldorf'ta yaşamaktadır. Bu arada bir çok kişisel sergi açıp, karma sergilere katıldı. Mistik ve lirik konuları işleyen, Halk edebiyatının çeşitli şiir türlerinde ve hece ölçüsüyle, yaşayan Türkçe'yi kullanarak şiirler yazmaktadır. Şiirleri, hikâyeleri ve araştırmaları Türkiye'de, Azerbaycan'da Almanya'da Hollanda'da dergi ve gazetelerde yayımlandı.

1989'da şiir yarışmalarında iki şiiri birincilik ve jüri özel ödülünü aldı. 1992'de Ankara'da açılan bir yarışmada yine bir şiiri birincilik ödülü aldı. 1990'da Ankara'da açılan bir yarışmada yine bir şiiri birincilik ödülü aldı. 1990'da Birinci Avrupa Âşıklar Yarışması'nda "Jüri ÖZEL Ödülü"nü aldı. 1992'de Ankara'da açılan bir şiiri yarışmasında ikincilik aldı.

¹ Halil Gülel, *Bosna'da Bir Gülüm Vardır*. Düsseldorf, 1993, s.25

Resim sanatı yanında bir çok edebiyat dalıyla da uğraşmaktadır. Göçmen işçileri sorunlarını işleyen çeşitli türde yazılar yazıp, resimlemektedir. Batı Avrupa Türk azınlığının oluşumunda kültür, fikir sanat ve bazında geliştirilmekte olan projeler geliştirilip meşgul olduğu sanat akımlarında işlenmektedir. Bazı şiirleri de bestelenmiştir.²

Yayımlanmış ve yayıma hazır eserleri şunlardır:

Şiir Kitapları

1. Onların Destanı (şiir-1990)
2. Yarının Adı Ümittir (şiir-1990)
3. Türk Dünyası Destanı (şiir-1992)
4. Türk Birliğine Doğru (şiir-1993)
5. Aşığın Gönü (şiir-baskıya hazır)
6. Bosna'da Bir Gülüm Vardır (şiir-baskıya hazır)
7. Bir Ergenekon Bin Ergenekon (şiir-baskıya hazır)
8. Bülbül İle Sohbetler (şiir-baskıya hazır)
9. Elveda Menderes (şiir-baskıya hazır)
10. Merhaba Çökelez (şiir-baskıya hazır)
11. Karaca oğlan İle Sohbetler (şiir-baskıya hazır)
12. Fatih Sultan Mehmet İle Sohbetler (şiir-baskıya hazır)
13. Barış Çiçekleri Dola Boynuma (şiir-baskıya hazır)
14. Gönül Bağından Muhabbetler (şiir-baskıya hazır)

Fikir

1. Türk Kültürü ve Batı Avrupa Türklüğü (fikir-1992)
2. Yabancı Düşmanlığı ve Kaynakları (fikir –1994)
3. Osmanlılarda İç Barış ve Azınlıklar (fikir-baskıya hazır)

Hikâyeler

1. Yabanda Solan Güller (hikâye-baskıya hazır)
2. Köprüdeki Güvercin (hikâye-baskıya hazır)
3. Bizim Köyden Mektuplar (hikâye-baskıya hazır)
4. Demokrasi Meydanından Nutuklar (hikâye-baskıya hazır)
5. Karpuz Güzeli Nasıl Evlendi (hikâye-baskıya hazır)
6. Ren'deki Dalgalar (hikâye-baskıya hazır)
7. Hiç Kazık Yemedim (hikâye-baskıya hazır)
8. Emperyalizm Sığır Çobanları (hikâye-baskıya hazır).”³

² Halil Gülel. a.g.e, s.25

³ age.,s.25-26

Halil Gülel, şiirlerinde, genellikle Almanya’da bulunan işçilerimizin meselelerini işleyen, çoğu zaman şiirlerini resimlerle de süsleyen tipik bir halk şâiri üslubuyla karşımıza çıkıyor.

Abdurrahim Karakoç, şâirin “Yarının Adı Ümittir”⁴ adlı kitabına Bir “Orta Söz” yazmış, burada şu görüşleri dile getirmiştir.

“...Gülel öz olarak gelenekçi, verim olarak yeni ve yeniliklere uzanan bir yol. Şiirleri genellikle 11 heceli arada çok az 8 heceli olanlar var. Her ne hikmetse kafiyesiz, vezinsiz şiire itibar etmemiş. Etseydi, belki kitap yazıp anlatmak istediklerini şimdiki kadar içten ifade edemezdi... Gülel’in şiirlerinde ana unsur, hatta tek unsur Avrupa’daki Türk işçisi...”⁵

Şâirin, “Onların Destanı”⁶ adını taşıyan kitabında bulunan ve “Ön Söz Yerine” adını taşıyan şiirinde, Türk işçisinin Almanya’da çektiği maddî-manevî sıkıntıları anlatılır:

ÖNSÖZ YERİNE

Söz içinde ölçü neyin nesidir?
Teriyle kol gücü satılan onlar,
Bir devrin tarihî hicran sesidir.
Sahipsiz yabana atılan onlar
Tahta bavul elde, kasket baştadır,
Sinesi yanıktır hançer kaştadır,
Bütün hasretleri gözde yaştadır,
Izdrap seline tutulan onlar.

Yaman döner çarklar, eritir sözü,
Sahte görüntüler aldatır gözü,
Ressam Halil, bize eldir bu özü,
Yitirdik gurbette yutulan onlar.⁷

Düsseldorf / 13.12 1989

11’li hece ölçüsü ile yazdığı bu şiir, Almanya’da çalışan işçilerin ekmeklerini, zorlukları göze alarak, çok güç şartlarda çalışarak kazandıklarını anlatır. Şâiri üzen “sahipsiz yabana atılmak”tır. Çalışmak, beden gücü harcamak şâiri pek fazla üzmez. “Sahipsiz” kalmak, bir de gurbette sahipsiz olmak, oradaki insanımızı daha fazla etkiler.

⁴ Halil Gülel, *Yarının Adı Ümittir*, Düsseldorf, 1989.

⁵ a.g.e., s.1.

⁶ Halil Gülel, *Onların Destanı*. Düsseldorf, 1989.

⁷ a.g.e., s.1

Şâir, kendisinden hareket ederek Türk işçisinin gittiği bu “yaban” elde aradığını bulamadığını, gördüğü şaşaalı medeniyet izlerinin ise, kendisine yaklaşıldıkça uzaklaşan bir serap olduğunu söyler. İnsanımızın bu hayat tarzı içerisinde kaybolup gittiğini, özünü unuttuğunu gören şâir, şiirin mısraları boyunca hem unutulduklarından hem de bu girdapta kaybolmaya yüz tuttuklarından yakınır.

“İlk Dostlar”⁸ adlı şiirinde de aynı duyguları, daha belirgin, daha acı dolu mısralarla kaleme alır.

İLK DOSTLAR

Mahmut'tu, Hasan'dı, Mehmet'ti adı,
Besmele çekerek bavulu aldı.
Girdiler iştahla Alman iline
Yabancı oldular onun diline
Takılıp yekpare gurbet yeline⁹

Düsseldorf, 1989

Hazırlıksız, yalnız ve sahipsiz bir gidişin, bilinmeyen mekanlardaki varlık mücadelesini anlatır şâir. Yukarıdaki dizeler, yol bilmeyen, yer bilmeyen, üstelik dil bilmeyen Anadolu insanı, gurbette, rüzgârın önünde savrulan bir yaprak şeklinde tarif eder.

Gurbetin insana “yalnızlık” duygusunu yaşattığını hepimiz biliriz. Ancak bu uzak diyarda şâir, Türk insanının, geçim kaygısı ile birbirinden uzaklaşmasını da yalnızlığın nedeni olarak görür. “Gurbet Sıla” adlı şiirinde bu duygularını:

Gidiyorum yaban yerde kimsesiz
Gurbet sıla, sıla gurbet olunca¹⁰

Mısraları ile dile getirir. Şâir, bu hasretini, yalnızlığını ve unutulmuşluk duygusunu, Türkiye manzaralarına, köyünün insanına çevresine sığınarak, muhayyilesinde canlı tutarak direnir. “Köyüm Gelir” başlıklı şiirindeki:

Ne zaman resme baksam efendim
Hemen köyüm gelir gözümün önüne¹¹

Mısraları, bu yalnızlık içinde şâirin ruhuna açılan bir pencere gibidir.

⁸ Halil Gülel, *Onların Destanı*, Düsseldorf, s.3

⁹ a.g. e., s.3

¹⁰ a.g.e., s.3

¹¹ a.g.e., s.5

Halil Gülel, her şeye rağmen kendisinden başlayarak, sözünün ulaştığı her Türk'e ümitlerini kaybetmemelerini, geleceğin daha aydınlık ve daha güzel olacağını söyler. Bu arzu "Yarının Adı Ümittir"¹² adını taşıyan şiir kitabının hülasasıdır âdeta. Hayalin, Anadolu özlemi kokan rüyalarından sıyrılıp, uzaklaştığı an şâir, kendini başka bir memleketin, yabancı bakışlarıyla karşı karşıya bulur. Gerçekle karşılaşan şâir, bu bakışlar karşısında, tereddütsüz mücadeleyi seçer... Bu bir silkiniş gibidir.

UTANSIN

Gerçeği yazarız, sözümüz işte,
Zulüm edip söyletmeyen utansın.
Değiliz hayalde, hele hiç düşte
Gurur edip meyletmeyen utansın

Şâirin bu mısraları hem sahipsizliğe, hem yalnızlığa bir sitem, Türk'ün bu gurbette yaşayacağı bütün sıkıntılara da bir meydan okuyuş edasıyla kaleme almıştır. "Gaye Nedir?"¹³ ve "Araştır" başlıklı şiirleri, realite ile yalnız başına kalan insanımızın direnç noktalarını pekiştirmeyi hedefler. Aşağıdaki şiirler bu konuya ilişkin duyguları dile getirmektedir.

ARAŞTIR

Ne olur gerçeği görmekten korkma
Yerin neresidir, araştır öğren!...¹⁴

GAYE NEDİR

Bu dünyaya niye geldik akıl yor,
Yiyip içmek, yatmak gaye değildir.
Kibir etme sakın bir bilene sor,
Yüz eğip, kaş çatmak gaye değildir.¹⁵

Özellikle ikinci dördlükte şâirimizin metafizik unsurlara da telmih yaparak dünyada mutlu olabilme yollarını dikkatlere sunduğunu görmekteyiz. Bu duygular, öncelikle gurbette yaşayanlar, daha geniş anlamıyla da bütün insanlık için geçerli, düşünülmesi gereken bir husustur. Sorumlu ,disiplinli ve her zaman bilgiyle donatılmış, şâirin, belki de ümit ettiği, hayal ettiği dünyanın prototiplerini mısralaştırır.

Şâir, yaşadığı bu gurbette, yozlaşan değerleri de sıkça ele alır. Halil Gülel, buruktur, kendi değerlerini unutan ve bu yitik diyarda bilinmeyen,

¹² Halil Gülel, Yarının Adı Ümittir,Düsseldorf, 1989

¹³ a.g.e., s.3

¹⁴ a.g.e., s.3

¹⁵ a. g.e., s.3

yabancı kültür değerleri ile karşılaşan insanımızın, zaman zaman bildik çizgisinden nasıl uzaklaştığını anlatır.

KONUŞSAK

İnsanî olanı sevip saymalı
Helal lokma ile karnı doymalı
Manevî yüreği kinden soymalı
Yüreği erdemli fert gibi konup!...¹⁶

Düsseldorf, 1988

HİSLENMEYİ UNUTTUK

Yürekler taşlaştı merhamet yitti,
Hislenmeyi hislenmeyi unuttuk.
Yardımlaşma öldü, komşuluk bitti,
Üslenmeyi üslenmeyi unuttuk.¹⁷

Düsseldorf, 1986

Bu mısralar, zaman zaman münferit, zaman zaman da toplumsal boyutta değişen, ama aslında değişmemesi gereken erdemlerimizi dile getirir. “Teklifi Mümkün”¹⁸ adlı şiirinde aynı duygular daha da derinleşerek karşımıza çıkar. Şâir, bunun nedenini yeni geldikleri çevreyle açıklamaya çalışır.

TEKLİFİ MÜMKÜN

Her türlü sapıklık her türlü oyun
Uygarlık eseri, teklifi mümkün...
Sistemde çarpıklık, insanı soyun,
Uygarlık eseri, teklifi mümkün.¹⁹

Düsseldorf, 24.10.1988

Şiir, genel anlamda, yaşanan devrin ortaya çıkardığı problemlere dikkat çeker. Ancak, Almanya bu sıkıntıları daha da büyüten bir mekan olarak şiire yansır.

Şâir, bu sıkışan duygu yoğunluğu içerisinde zaman zaman bu siyasi temleri de işler. Daha çok milliyetperver temaların bu şiirde ön plâna

¹⁶ a.g.e., s.9

¹⁷ a.g.e., s.9

¹⁸ a.g.e., s. 9

¹⁹ a.g.e., s.9

çıktığını görüyoruz. Şâirin, “Gördün mü?”²⁰ başlıklı şiiri bu duyguları belirgin biçimde ortaya çıkarır.

Halil Gülel 1990’da yazdığı ve “Âşığın Gönü”²¹ ismini taşıyan eserinde daha iyimser temalarla karşımıza çıkar. Daha çok metafizik konuları ihtiva eden ve didaktik öğeler taşıyan duygular, şiirinin esasını oluşturur. Bunun yanında, Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını ilan etmesi, onun şiirlerinde milliyetperver bir kardeşlik, birlik çağrılarıyla yankı bulur. “Hayatın Amacı”, “Gönül Kırmayın”, “Derinden Gelir”, “Gönüller Güle Konarken”, “Karanlık Gecede”...vb isimleri taşıyan şiirlerinde, dostluğa ve sevgiye, yardımlaşmaya bilgiye ve öğrenmeye davet eden, insanları mutlu bir hayata çağırان ve bütün olaylara iyimser nazarla bakmaları gerektiğini vurgulayan, temelde didaktik temalarla dolu şiirlerle okurlara seslenir.

Bizim Kuşak dergisinin açtığı yarışmada birincilik ödülü alan “Dünyam” adlı şiiri bu söylediklerimizi özetler niteliktedir.

DÜNYAM

Kıraç gönüllere sevgi yağmuru
Dökebilsem aydın olurdu dünyam
Muhabbet yolunda adalet nuru
Ekebilsem aydın olurdu dünyam

Olmazdı kişiler kişiye hasım
Tutulmazdı her gün bitmeyen yasım
Kan dolmazdı inan kardeşlik tasım
Çekebilsem aydın olurdu dünyam

.....
Özümler besleyip, lâle, sümbül
Kafesten kurtarsam esir bülbülü,
Muhabbet bağında yetişen gülü
Kokabilsem aydın olurdu dünyam.²²

Düsseldorf,1990

Bu şiirinin de bulunduğu eserinde yer alan ve “Vatan Çiçeği”, “Mavi Göklerde”, “Uygar Milletler”, “İyi Tanı Bu Fikri”, “Neye Yaradı”, isimlerini taşıyan şiirleri ise millî unsurları ön plâna çıkarır. “Vatan Çiçeği” adlı şiirinde âdeta Anadolu’yu dolaşan ve gördüğü güzellikleri derleyen bir arı gibidir şâir.

²⁰ a.g.e.,s.13

²¹ Halil Gülel, *Âşığın Gönü*, Düsseldorf,1990

²² a. g. e. s. , 9-10

VATAN ÇİÇEĞİ

Edirne'den, Kars'tan, Anadolu'dan
Burcu burcu kokar vatan çiçeği
Denizli'den, Muş'tan, şirin Bolu'dan
Hasret ile bakar vatan çiçeği

Kırıkkale, Yozgat, Bayburt'tan öte,
Aksaray ocaktır, ocağı tüte,
Kahraman Maraş da örnek millete
Başa kekik sokar vatan çiçeği.²³

1993'te şâir "Bosna'da Bir Gülüm Vardır"²⁴ adlı kitabını yazar. Eserin girişine yazdığı ve "Gözyaşıyla Yazdım" adını taşıyan bölümde, kitabın muhtevasını da özetler. Türklere, müslümanlara daha da geniş olarak insanlığın gördüğü haksız saldırılar karşısında, elinden geleninin bu olduğu ithafıyla paragraflar kaleme alır. Sessizlere, bu saldırılara tepki vermeyenlere, "Ben görevimi yaptım" diyen Gülel, yazısının sonunu "Ya Siz" kelimeleriyle bitirir.

Eserin ihtiva ettiği şiirlerin tematik yapısını da bu duygu yoğunluğu oluşturur. "Kardeşlerimdir", "Bosna'da Bir Gülüm Vadır", "Fatma'm", "Yürekte Duyar", "Bosna'da Bayram Namazı", "Ölmüş Bosna'da", "Çocuk Yakanlar", "Saraybosna", "İntifada", "Kınadık", "Mostar Köprüsü" vb şiirleri tamamen, burada yapılan zulümden, insanlığa, Türklüğe ve müslümanlığa karşı işlenen insanlık suçundan bahseder.

Şâir, zaman zaman, bu zulüm karşısında susanlara nefret duyar, suçu işleyenlere ise kin ve nefret dolu mısralarla haykırır. Bu şiirde şanlı tarih sayfalarımız ise metanetin, cesaretin ve direnme azminin abideleştiği tek yerdir. "Kardeşlerimdir" şiirinde ise biraz daha evrensel bir dünya görüşü, daha geniş bir insan sevgisi ile okurlarına seslenir.

KARDEŞLERİMDİR

Varsın Bosnalılar Türk olmasınlar,
Benim onlar benim kardeşlerimdir
Uygar Avrupa'dan dost bulmasınlar
Canım onlar canım kardeşlerimdir.²⁵

²³ a.g.e.s., 6

²⁴ Halil Gülel, *Bosna'da Bir Gülüm Vardır*, Düsseldorf, 1993

²⁵ a. g. e., s.2

“Bosna’da Bir Gülüm Vardır” şiirinde ise, Sırp’ların yaptığı zulmün boyutunu, üçlü mısraları tamamlayan ikili mısralarla dile getirir. Bu zulme, vahşete ve insan kıyımına kimi şiirlerinde Halil Gülel, direnmek gerektiğini, moral veren, savaşa çağıran mısralarla anlatır.

KALKIN

Koruman gerektir bahçeyi, bağı
Kan ile sulamış ovayı, dağı
Haçlı zulmü açtı karanlık çağı
Yurdundan, yuvasından sürüyor kalkın!..²⁶

Düsseldorf,1992

Şiir, savaşın boyutunu “Haçlı zulmü” telmihiyle, tarihî bir derinliğe kavuşturur. Şâir, Bosna’da yaşanan hadiseyi âdeta “Haçlı”seferine benzetir. Böylece tek cepheli bir direniş değil, aynı yüreklerin, aynı inançla çarpmasını, bu zulmün ancak, bu kararlılık ve birliktelikle bitirilebileceğini anlatmaktadır.

Şâir 1997’de yayıma hazırladığı “Bir Ergenekon Bin Ergenekon”²⁷ adlı şiir kitabında epik unsurlarla donatılmış şiirler kaleme alır. Millî edebiyat döneminde gördüğümüz Turan fikri buradaki şiirlerin ana temasını oluşturur. “Maksadım” başlığını taşıyan şiirinde bu fikrini ortaya koyar.

MAKSADIM

Yolunu gözlerim kardeş
Azeri, Kazaktır adım.
Türk Turan’da olur yoldaş
Türk birliğidir maksadım²⁸

Düsseldorf 1994

Türk tarihinin önemli dönüm noktalarını, bu şiir kitabının diğer şiirlerinde tek tek ele alır. Buna bir de Avrupa’daki Türk varlığını etkileyen Halil Gülel, çağdaş Türk tarihinin yaygınlaştığı ve yoğunlaştığı sahaları dikkatlere sunar.

“Çık Ergenekon’dan”, “Kalk Ayağa Diril”, “Ya Sev Ya da Terk Et”, “Batı Avrupa’da Ergenekon”, “Türkistanlı Bir Yetim”, “Doğu Türkistan”, “Turan’a”, “Türk’ün Gücü”, “Türkiye’ m” vb şiirler, şâirin bu duygularını ihtiva eden şiirlerdir.

²⁶ a.g.e., s.13

²⁷ Halil Gülel, “Bir Ergenekon Bin Ergenekon”, Düsseldorf 1997

²⁸ a.g.e., s. 1

Halil Gülel'in "Bülbül İle Sohbetler"²⁹ adlı kitabı daha çok mistik ve lirik ögeler taşır. Zaman zaman "ayetler"den, "sureler"den esinlenerek diğer eserlerinde olduğu gibi, didaktik ögeler taşıyan şiirler yazar. "Büyük Anadolu Gazetesi'nin" açtığı şiir yarışmasında ikincilik ödülü alan "Güzellik Allah'tan"³⁰ şiiri bu esaslara göre kaleme alınmıştır.

GÜZELLİK ALLAH'TAN

.....
Doğru yoldan git ki; şereflen özde,
Nur doğar gönülde, bedende, yüzde.
Yılanı delikten çıkaran sözde
Güzellik Allah'tan çirkinlik bizden.³¹
..... Düsseldorf 1994

Şâirin bu seride yayımladığı şiirlerin tematik yapılar birbirine yakındır. "Veren Allah'tır", "Eğer", "O Gün"(Şiir Kıyamet suresinden esinlenerek yazılmıştır). "Davet", "Hayat Boşuna" gibi şiirler bu tespite örnek olarak verilebilir.

Halil Gülel zaman zaman lirik zaman zaman da didaktik ögeli mısralar kaleme alır. Böylece şâir, okurlara mutluluk sırları, hayati anlamlandırılan erdemleri ulaştırmayı hedefler. Şâirin hemen bütün şiirlerine hâkim olan iyimser havanın bu şiirlerde daha belirgin olarak ortaya çıktığını görmekteyiz.

ÜŞÜDÜ

Sıcak aşk bağına buz gibi soğuk
İndirdi silahla kullar üşüdü
Bencillik yükseldi manası boğuk
Paradan ilahla kullar üşüdü.³²
Düsseldorf,1989

DÜŞÜRME BİZİ

Gizli sırlarım etme âşikâr
Düşürme dillere düşürme bizi
Gönül ateşimiz haneyi yıkar
Düşürme küllere düşürme bizi³³
Düsseldorf,1992

²⁹ a.g.e., s.1

³⁰ a.g.e., s.1

³¹ a.g.e., s.1

³² a.g.e., s.11

³³ a.g.e., s.11

Bu şiirlerde görüldüğü üzere, genel anlamda bir serzeniş vardır. Şâir, geçici zevklerin, isteklerin ve arzuların insanı mutlu etmeyeceğini, kalıcı, insanı insan yapan erdemlerin mutluluğu pekiştireceğini vurgulamaya çalışır.

Daha lise yıllarında yarışmalara katılan şâirin “Turnalar” şiiri bu dönemde ilgi görmüş ve birincilik almıştır. Şiirin geneline hâkim olan duygu vatan sevgisidir. İleride tamamen halk edebiyatı formlarına ve temalarına bağlı kalacağını bu şiirde de görmek mümkündür.

TURNALAR

.....
Yeşilirmak, Kızılırmak, Menderes,
Fırat’tan, Meriç’ten yükselir tek ses
İstiklâl uğruna koşmuştur herkes
Yaşlısı, genci er deyin turnalar³⁴

Denizli 1974

Şâirin 1994’te neşrettiği “Elveda Menderes”³⁵ adlı eserini oluşturan şiirleri, yine lirik özellikler arz eder. İnsan sevgisi, onu yükselten erdemler, yardımlaşma, saygı, ilim...vb. anahtar kelimeler, çoğu zaman epik unsurlarla da süslenerek pekiştirilir ve okuyucunun dikkatine sunulur.

SEVGİNİN TANIMI

Sevgiyi yüceltir onu överim,
Sevginin düşmanı gurur ve kindir.
Ben beni sevmeyi dahi severim...
Sevgi dediğin şey Allah içindir.³⁶

Düsseldorf,1982

Bu dördüklük şâirin âdeti bu eseri için yazılmış bir önsöz niteliği taşır. Böylece şâir, şiirlerinin genel muhtevası ile ilgili bilgiler verir. “Ümit İçin”, “Gaflet Yolları”, “İbretin Nuruna”, “Ümitsizlik”, “Uğradım Bir Kâmil İnsana”, “Yanan Dünyanın” gibi şiirleri, bahsettiğimiz bu öğeleri ön plâna çıkaran şiirlerdir. Ancak şâirin tutkusu, vazgeçilmez temi vatan sevgisi ve buna bağlı olarak millet sevgisidir. Bu eserde de “Yine Benim Yurdum”, “Elveda Menderes”, gibi şiirler bu temayı işler. “Ayrılık Yeli”, “Veda” gibi şiirleri ise çok sevdiği vatanından, gurbete yollanışını mısralaştırır.

Şâirin Düsseldorf’ta 1995’te neşre hazırladığı “Fatih Sultan Mehmet İle Sohbet”³⁷ adlı eseri ise bildik temaların sohbet havası içerisinde ve resimlerle sunulduğu bir eserdir.

³⁴ a.g.e., s.21

³⁵ Halil Gülel, *Elveda Menderes*, Düsseldorf, 1994

³⁶ a.g.e., s.1

SONUÇ

Şâir, tamamen halk edebiyatı formları içerisinde, sade bir dil ve samimî bir üslûpla, çoğunlukla 11’li hece ölçüsünü, nadiren 8’li hece ölçüsünü kullanarak eserlerini kaleme almıştır. Gurbetçi şâir, çoğu zaman vatan sevgisini, ona uzak kalan bir sevgilinin hasret dizeleri halinde okuyucuya sunar. Bununla beraber, gurbette Türk insanının düştüğü durum, çektiği sıkıntı ve ıstırap, şiirlerinin önemli bir kısmının temasını oluşturur. Güçlüklere direnme azmi, bunu yaparken de tarih şuurunun bilincinde olma ve millî benlikten ödün vermeme, başka bir tema olarak karşımıza çıkar. Şâirin bu ders verici, didaktik üslubu, bunu yapmayanlara, dejenere olanlara karşı zaman zaman sertleşir. Şiirleri böyle durumlarda âdeta nutuk havasına bürünür.

Yine, dünya milletlerinin, Türk insanına ve müslümanlara yaptığı eziyet âdeta bir “Çılgık” edasıyla, yardım bekleyen “direnin” diyen, “kalkın ve savaşın” diyen bir feryat tonuyla şiirlerine yansır şâirin. Aynı dünya görüşüyle hareket eden diğer şâir ve yazarlarımızda gördüğümüz gibi, böyle durumlarda moral değerlerimiz, şanlı tarih sayfalarımız, kahramanlarımız şâirin dizelerine yansır.

Anadolu’nun her köşesi nazlı bir sevgili edasıyla işlenir. Gurbetten Ana yurduna, hasret ve sevgiyle bakan şâir, köyünden başlayarak genişleyen ve tüm Anadolu’yu kuşatan bir vatan sevgisi ve özlemini dizelerine taşır. İçinde bulunduğu mekânın fizikî hiçbir boyutu şâiri etkilemez ve şiirlerine yansmaz. Bu köklü vatan sevgisi, şâiri orada ayakta tutan tek tutkudur. Tarihe, millete ve vatana, yine onların barındırdığı tüm değerlere bağlı kalarak yazılmış bu şiirler, varlığımızın bir parçasını oluşturan Avrupa’daki Türklere hem moral hem de millî değerler bakımından olumlu katkı sağlayacaktır.

Türk edebiyatının kucakladığı bu saha içerisinde özverili ve nitelikli daha birçok eserin ve eser sahibinin bulunduğu kanaatindeyiz. Sınırlarımız dışında gelişen ve bize ait olan edebiyat ve kültür çalışmaları, çoğu zaman bir “varlık” mücadelesinin ürünleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktadan baktığımızda, bu tür çalışmaların önemi bir kat daha artacaktır. Buralardan derlediğimiz eserler ve diğer edebî ürünler hem buralarda yaşanan “varlık” mücadelesini ölümsüzleştirecek, hem de bizle varlığımızın bir parçası olanlar arasında bir kültür köprüsü oluşturacaktır. Böylece Anadolu’daki Türk varlığı ve kültür birikimi, diğer sahalardaki “kardeş” birikimlerle kucaklaşacak ve bütünleşecektir.

³⁷ Halil Gülel, *Fatih Sultan Mehmet İle Sohbet*, Düsseldorf, 1995

